47ste jaar. — Nr 108. Zaterdag 8 September 1900.

Men schrijft in te **Tongeren** bij M. COLLÉE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De *Postrijder* verschijnt 's dinsdags, 's donderdags en 's zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten *franco* gedaan worden aan den uitgever, **Groote Markt, nr 37-39, te Tongeren.**

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Abonnement:
Drie maal per week **6** franks per jaar.
Twee » » **5** »
Een » » **4** »
Een blad afzonderlijk **10** centiemen.
De abonnementen zijn vooraf betaalbaar.
Aankondigingen **15** centmen per drukregel.
Reclamen, vonnissen en andere artikels vooraan of binnen in het blad: **1** fr. den drukregel.

TONGEREN, DEN 8e SEPTEMBER 1900.

VAN ALLES WAT.

Menigmaal hebben wij de liberalen hunne valschheid, hunne schijnheiligheid verweten!

Vele liberale gazetten, waaronder ons Tongersch liberaal bladje, durven niet zeggen waarvoor zij strijden.

Vele liberalen van stad en dorp beweeren zooveel relegie te hebben als de beste katholieken en zouden de menschen willen wijs maken dat zij tegen den godsdienst niet zijn.

En vele verblinde menschen stemmen voor de liberalen, omdat zij niet weten of niet gelooven dat de liberalen de hardnekkige vijanden zijn van den katholieken godsdienst.

De liberalen doen al wat zij kunnen om die dwaling te doen voortduren.

« Het liberalisme is de vrijdenkerij en niets « anders », zegde eens het *Journal de Gand*.

Dat was rechtzinnig gesproken.

Maar waar zijn de liberalen en de liberale gazetten, die zoo openhertig durven spreken?

In tijd van kiezing verbergen zij dat heel zorgvuldig.

∴

Ja maar, nu is het geene kiezing en eene liberale gazet heeft nu eens rechtzinnig gesproken.

Zij was waarschijnlijk de liberale schijnheiligheid moede en wij moeten haar daarvoor dank zeggen.

Die gazette is de *Réforme*.

Verledene week heeft zij eens de roeping en het doel van het liberalismus uiteengezegd.

Waarom bestaat het liberalismus? Wat heeft het te doen? Welke is zijne zending?

De *Réforme* antwoordt deesmaal zonder er doekskens om te winden:

« Aan het liberalismus komt de zending toe het geloof in het hert van den mensch uit te roeien. »

De religie, het christen geloof, de katholieke godsdienst kunnen niet samenstaan met het liberalismus.

Men moet waarschijnlijk van zijne zinnen beroofd zijn om te willen van den eenen kant nog meêdoen met de religie en van den anderen kant te willen liberaal heeten.

Waarom stemmen er nog zoo vele menschen voor de liberalen?

Omdat zij niet gelooven kunnen wat de *Réforme* hier zegt en meenen dat wij kwaad spreken en liegen als wij de liberalen van godsdiensthaat beschuldigen.

En zoo komt het dat een overgroote hoop der aanhangers van het liberalismus niet gelooven in de zending, in het doel en in de reden van bestaan van hune partij, en zich, als de grootste dommerikken, bij den neus laten geleiden.

∴

Gij zult ze wel hooren afkomen.

Hoe dikwijls heeft het tongersch geuzenbladje al niet geroepen: « Wij eerbiedigen het godsdienstig gevoel; hetgene wij bevechten is de politiek in den godsdienst, 't is het klerikalismus. »

Dat deuntje is afgezaagd!...

Wie zegt dat?

Ook de *Réforme*.

Dat zijn altemale prullen, zeg de *Réforme*, en zij doet nogmaals klaar en duidelijk het doel van het liberalismus kennen:

« Men moet beginnen met het godsdienstig gevoel te ondermijnen.... De reden van bestaan is de oorlog aan den godsdienst. »

∴

Wat doen onze liberalen hier en vooral hun orgaan?

Ze zouden het zoo klaar en zoo stout als de *Réforme* niet durven zeggen, maar zij doen hetgeen de *Réforme* vraagt.

Zij pogen door hun voorbeeld, door hun blad en door hunne politiek het godsdienstig gevoel te ondermijnen en den katholieken godsdienst uit te roeien.

Daarom zullen wij met hand en tand werken om die pogingen van het kwijnend liberalismus te verijdelen.

GELUKKIG ZIJN.

Het is eene ingeborenheid voor den mensch te haken naar het geluk: iedereen wil gelukkig zijn.

Moest er een onderzoek gedaan worden in alle huisgezinnen, en eene optelling van deze die bekennen gelukkig te wezen, voorzeker zou men verbaasd staan zien op die lijst van gelukkigen. Zij zou ongetwijfeld zeer kort zijn en klein in getal.

Iedereen wil het geluk, niemand heeft het. Doch een betrekkelijk geluk kan men vinden, en dat is bij dezen die trachten tevrede te zijn met hun lot.

Het geluk geeft eene zekere voldoening, een genoegen een welbehagen. De ongemakken, ziekten, kwellingen, vijandelijkheden benemen het geluk. En wie is er die mag zeggen, dat hij volstrekt niets heeft dat hem tegengaat? Zij zijn er zeer zeldzaam.

Vele menschen gelooven dat het geluk bestaat in de rijkdommen, in het genot dat geld en goed kunnen medebrengen, in de zinstreling door voedsel en drank teweeg gebracht, in praal en pracht, in groot aanzien. Eilaas! zij zijn mis, het lichamelijk genot is zoo ijdel, ik ging haast zeggen zoo beestachtig, dat het toch geenzins mag doorgaan voor geluk. Ware 't alzoo, het geluk der meskalvers en mestzwijnen zou voor ons benijdenswaardig zijn.

∴

Er is een fijner, een verhevener genot: dit van den geest, van het verstand. De geleerde die de wonderen van den sterrenhemel doorpeilt, die de verbazende wetten der natuur kent en begrijpt, die het besef heeft der letterkundige schoonheden, die een verbl dend muzikaal gevoel heeft, die met penseel of stift of beitel kunstgewrochten kan scheppen, o! zulke man smaakt genot en voldoening, welke geheel onbekend zijn aan den gemeenen man. Maar is een man van vernuft, van genie gelukkig? Veelal toch niet.

Is het geluk niet te vinden in het stoffelijke, en in het verstandelijke deel van den mensch, dan is het toch wel vindelijk in het zedelijk gevoel? Ja, daar, en daar alleen kan kan men het mogelijk geluk op aarde vinden en genieten.

De volmaakste liefde tot God en den evennaaste, het stiptst volbrengen van de plichten door God aan den mensch opgelegd, dat geeft de volmaaktheid op aarde en dus het geluk.

Ik heb een boekwerk gezien, doch niet gelezen, dat voor titeldroeg: « *De wetenschap van 't ware geluk.* » Ik heb weinig twijfel aan of het komt hierop uit, dat de gelukkigste mensch, de zedelijkste, de godvruchtigste is. De ongemakken van het leven ziet hij ongedeerd over het hoofd, omdat hij die voor voordeelig houdt; armoede is bij hem een middel tot zaligheid;

De liefde doet hem de aardsche zaken houden voor wat zij zijn, nietig en vol ijdelheid.

Dus, goede lezer, wilt gij gelukkig zijn, wees bezorgd voor een goed zedelijk gedrag. Steunt gij op Gods geboden en op die zijner Kerk, gij staat vast en onwrikbaar op eene rots, waar de stormen der wederwaardigheden tegen verbrijzeld worden, en tot waar verdriet en ongemakken zich niet kunnen verheffen.

De leiders der samenleving hebben zending den mensch het meest geluk mogelijk te verschaffen; dus de landvoogden moeten den godsdienst en de goede zeden beschermen, de eenige bronaders van 't ware geluk.

∴

Ik zat te Oostende langs den zeedijk alles in oogenschouw te nemen, daar ik eene goede uur moest wachten vooraleer mijn trein mij ging naar huis brengen. Heeren en juffers gingen daar in doelloozen tred over en weder, om den tijd te dooden. Verre van die leeggangerij te benijden, bekloeg ik die troetelkinderen der fortuin. Zij hebben geld en geen geluk, doch verveling.

's Anderendaags bespiedde ik het gedoen van eenvoudige landlieden, op mijn dorp en ik zag en had overtuigen dat velen hun leven gelukkig slijten. Eene arme vrouw zong dat het een plezier is om hooren, terwijl zij neerstig aan 't werk was; vier mollige kinderen speelden en dartelden in 't zand. Haar man werkt op eene naburige hoeve. Ik verzeker u, die lieden zijn gelukkig en meenen dat dit voorrecht aan de rijken is.

Wees tevreden in uw lot, leef volgens de wetten van godsdienst en zedelijkheid, en gij zult gelukkig zijn. X.

OVER DANS EN SPEL.

In een klein afgelegen dorpje, langs de boorden van den Rhijn, woonde er in het jaar 1581, eene oude tooverheks, heel de streek door bekend om hare «zwarte konste». Hoe het nu gebeurde weet ik niet, men begon de heks te verlaten, zoodat zij thans weinig of niet meer te doen kreeg. Zij besloot dan haren toevlucht tot Lucifer te nemen en eens naar de hel te gaan om te zien wat er mankeerde. Het was den « sontag voor Sinte Michiel » dat zij heel laat in den avond aan de zwarte hellepoort kwam kloppen. Doch alles bleef doodsch en stil. Zij klopte eene tweede en derde maal, nog niets. Eindelijk hoort zij een akelig en gil geluid als een gerammel van slepende ketenen; men schuift de zware grendels weg en doet het springslot der dikke hellepoort open. Een oude versleten kromme duivel, met eene afgrijselijke gedaante komt voor, en stoot de heks binnen in de pekdonkere voorzaal der stinkende hel. « Roept uwen meester Lucifer, » schreewt zij tot den monsterachtigen portier. — « Hij is niet thuis, » antwoordde de duivel barsch. — « Roept den Belial. » — « Ook al weg. » — Doe dan al gauw Belzebuth of eenen anderen van uwe Overheden komen. » — Zij zijn allen uit, op roof, ik ben gansch alleen. » — « Wel donders, briescht hem in volle gramschap de tooverheks toe, wat is er toch gaande in de wereld dat er geen enkele duivel meer te vinden is in de hel! » — « Och, arme sloor! roept de portier spottend uit, moet gij daarvoor zoolang in onzen dienst zijn? Weet gij dan niet dat vandaag in Vlaanderen de groote Kermissen in gang zijn? » En de oude heks keerde al drupneuzend terug, denkende bij haar zelven: het is dan toch waarheid wat ik zoo dikwijls hoorde zeggen, ik weet het nu door ondervinding!

Wat hier verteld is, werd getrokken uit eene oude legende der XVIe eeuw; doch het leert ons, wat de eerbiedweerdige pastoor van Ars gewoon was te zeggen: al wie eene danszaal binnentreedt, laat zijnen engelbewaarder aan de deur en treedt binnen vergezeld van eenen duivel, zoodat er in de danszaal zooveel duivelen zijn als dansers. Dit zij geschreven tot bericht aan alle die dansende zotten en zottinnen.

PERZIË EN DE PERZIËRS.

Wie is Mozaffer-ed-dine Chah? Wat is Perzië en wat zijn de Perziërs? Een drietal vragen waarop menige lezers van ons blad een uitleg wenschen. Het is ons aangenaam aan dezen wensch te voldoen. Mozaffer-ed-dine Chah is de tegenwoordige koning van Perzië. Zijn echte titel is Chah-in-Chah dat wil zeggen « Koning der Koningen. »

Zijn vader viel onder den dolk van eenen laffen dweeper op 1 Mei 1896. Sinds dien bestuurt Mozaffer-ed-dine Chah het Perzische rijk. Hij was de tweede en niet de eerste zoon van den vroegeren Chah.

De huidige Chah is geboren in 1852 en telt dus 48 jaren. Zijne dikke, groote knevels geven hem een dapper uitzicht.

In plechtige omstandigheden is de Chah om zoo te zeggen overladen met edelgesteenten. Zijn uniform is, langs de twee zijden, op de borst bezet met diamanten, de epaulettenhouders op de schouders zijn elk met drie groote diamanten bezet. De knoopen van zijnen tunique zijn insgelijks diamanten van groote waarde.

De pluim zijner muts, de sabel enz. enz., alles is bezet met edelgesteenten.

Naar het schijnt, heeft de Chah verscheidene fransche leermeesters gehad en spreekt hij de fransche taal vloeiend. In zijnen omgang met zijne onderdanen is hij zeer vriendelijk. De belastingen welke zwaar op de schouders van zijn volk drukten, heeft hij vooveel mogelijk trachten te verminderen. Toch is Perzië niet het land van belofte dat men zich droomen mag.

Woestijnen, steppen en kale bergstreken maken algemeenen regel, akkergrond en boschland uitzondering. De streek die het meest bezongen wordt door de Oostersche dichters is de omtrek der stad Schiras, 25,000 inwoners.

Gansch de stad is omgeven van rozenhoven. Het heele jaar door bloeien hier de rozen. Voeg daarbij eenen altijd schoonen hemel en een uitmuntend klimaat — waar men zegt het beste van gansch de wereld — en men zal begrijpen waarom de Pers zooveel houdt aan de rozenstad Schiras. Schiras zou een hemel op aarde zijn zoo de inwoners zich konden ontdoen van de afschuwelijke gewoonte elkander overhoop te steken als gewoon vee. Klein en groot, elkeen draagt eenen dolk en menige woordenwisseling eindigt er in een afschuwelijk bloedbad.

IJzerenwegen bestaan er in Perzië niet, alleen een vijftiental kilometers. Perzië is 35 maal zoo groot als België en bevat slechts 9 millioen inwoners. Op elken vierkanten kilometer grond telt men nog geen vijf inwoners, terwijl er in België gemiddeld 226 inwoners per vierkante kilometer gerekend worden.

Gansch de bevolking behoort tot den Mahomedaanschen Godsdienst. De Chah wordt aanzien als plaatsvervanger van den profeet; hij oefent op zijn volk eene onbeperkte macht uit en beschikt over leven en eigendom zijner onderdanen.

In vredestijd telt zijn leger 25,000 man, op oorlogsvoet 100,000 man, waaronder 25,000 man paardenvolk en 5000 artilleurs met 20 batterijen. Op zee heeft Perzië slechts twee oorlogschepen.

De werkende klas is klork gebouwd; hunne geestelijke ontwikkeling staat daarentegen zeer laag. De Perzische arbeiders onderscheiden zich door hunne buitengewone lichaamskracht.

De hoogere klassen, alhoewel talentvol, zijn toch zedelijk bedorven en trouweloos. Zij noemen hun land nooit Perzië, maar wel Iran en de bewoners Iranie.

Laat ons eindigen met te zeggen dat de Perzen hunne westerburen eenen hartelijken haat toedragen.

De celstraf voor Koningsmoorders.

In ons vorig nummer deelden we mee, welk de straf is, die Bresci, den moordenaar van koning Humbert, wacht. Gaan wij thans de gevolgen van de straf — voor zoover zij de cel betreft — op den geest van den gestrafte eens verder na. De uitwerking der ontzettende straf, ook op ontembare gevangenen van anderen aard toegepast, maar alsdan voor veel korter tijd, vertoont zich overeenkomstig het temperament der individuën en in deze volgorde:

Eerste tijdperk: neerslachtigheid, soms gaande tot versuffing.

Tweede tijdperk: hevige opwinding, bij eenigen zich uitend in heftige betuigingen van spijt en dringende smeekingen om de opgelegde kastijding te verkorten, bij anderen daarentegen in kreten van woede en daden van razernij, terwijl bij verscheidenen het denkbeeld van zelfmoord opkomt.

Derde tijdperk: kalmte en schijnbare onderwerping bij de meesten; bij de overigen somber, minachtend zwijgen en een uitdagende uitdrukking in gebaren en gelaatstrekken.

Vierde tijdperk, (dat intreedt bij eenigzins langdurige opsluiting in de cel): verslapping, dofheid, zinsbegoochelingen, verstomping, pogingen tot zelfmoord en eindelijk, na eenige jaren, verstandsverbijstering.

Die volstrekt eenzame opsluiting, die algeheele verlatenheid, waarin het leven van den veroordeelde wegkruipt, en die martelende ledigheid moeten, ook voor den sterkste van geest en gestel, onvermijdelijk uitloopen op stoornis van het eerste en schokking van het laatste.

Zooals wij zegden, wordt dit regiem in Italië, en ook in Zwitserland, tegenover de « vrijgekochten van den dood » voor langeren of korteren tijd aangewend en, niet voor jaren, maar voor maanden, weken of dagen, toegepast op onhandelbare booswichten, alleen als tijdelijke straf, of gedurende vlagen van razernij.

In Amerika, in den Staat Virginië, past men het toe op gevangenen gedurende eene week elke drie maanden, om hen te doen ondervinden, hoe zij zullen gestraft worden, zoo zij door slecht, onhandelbaar gedrag die kastijding verdienen. Bovendien moeten de veroordeelden ook de laatste maand vóór hunne invrijheidstelling in eene eenzame opsluiting doorbrengen, opdat zij met de herinnering daaraan in de maatschappij terugkeerend, niet in hun eenmaal begane wanbedrijven of misdaden zullen hervallen.

Zoo de celgevangene nog slechts, om zijnen geest te verstrooien en zijn uitgeteerde ledematen te rekken, eene foltering van anderen aard mocht ondergaan, die in de gevangenissen van Engeland in praktijk wordt gebracht: namelijk de trapmolen of het traprad. De geheele afzondering heeft dan ten minste opgehouden.

Aanvankelijk verbond men aan den trapmolen een nuttig doel, door de beweging dienstig te maken aan een mekaniek, om graan te malen, maar men wilde een arbeid, die niets opbracht en bouwde toen een wiel met treden, dat alleen in de lucht staat. Dat trappen is eene ware marteling. Het maakt doodmoede, en daar er bij dien arbeid geen manier is om hem beter of slechter te verrichten en er niets van voorkomt, geeft hij van den geest geen denkbeeld, aan het verstand geen prikkel. Alle lichamelijke krachten door uitputting brekend, verdooft zij het geestelijk leven van den gevangene. En toch, hoe geerne wellicht zou Gaetano Bresci die tijdelijke foltering van het traprad gedurende eenige uren de nog grootere marteling van een eindelooze afzondering, een eeuwig stilzwijgen en een volkomen ledigheid zien vervangen.

Het zwijgen! Een schrijver heeft ooit gezegd: « Het zwijgen is de redenaar der Godheid; zijne stem is de donder, die zijne orakelen doet doordringen tot in de diepste plooien van het hart van den schuldige. » Voordat dit juist zij, moet evenwel de storm der hartstochten tot bedaren zijn gekomen en in den geest de grootste kalmte heerschen.

Al blijven wij de doodstraf de meest afdoende straf vinden tegenover moordenaars, toch zal men moeten toegeven, dat een celstraf als deze waarlijk geen verzachting van straf is.

Landbouw.

ONKRUIDEN.

Dat zijn lastige gasten en zij verschijnen steeds op plaatsen, waar men ze liever niet ziet. Maar de verstandige tuinier gebruikt ze tevens, waar ze te gebruiken zijn. Zij zijn namelijk een zeer gewichtig middel, om den aard van den grond te kunnen beoordeelen.

Vindt men in den hof veel kweekgras, dan weet men, dat deze verwaarloosd, maar tevens, dat hij niet slecht is, want op slechten grond groeit geen kweekgras.

Vinden wij het hoofdblad en paardestaart of schaafgras, dan zeggen die twee ons: hier is de ondergrond buitengewoon vochtig en voor lucht weinig toegankelijk.

Vertoonen zich veel brandnetels, dan kan de grond niet slecht zijn, want de brandnetel houdt van een goede aarde. De distels wijzen op een leembodem in den ondergrond.

Er zijn echter ook onkruiden, die ons niets bijzonders meedeelen, omdat zij elke standplaats voor lief nemen.

Het is voor den hovenier een zeer nuttig en leerrijk werk, de onkruiden en hunne eigenaardigheden te leeren kennen, maar nog veel nuttiger is het, ze zoo spoedig mogelijk te verwijderen. Worden ze niet bestreden, dan breiden zij hun gebied verbazend snel en zeer sterk uit. Zij voeren dan met de cultuurplanten den strijd om het bestaan, en blijven daarin niet zelden overwinnaars.

Men kan, zonder tegenspraak te moeten vreezen, zeggen, dat een hof, waar onkruid heerscht, slechts de helft of een derde opbrengt van hetgeen hij opbrengen kan. De schade, die het onkruid ons berokkent, vermaant ons dus steeds, met onvermoeide vlijt en wilskracht de bestrijding vol te houden.

Wanneer in een tuin het onkruid de edele planten dreigt te overweldigen, dan wordt er niet zelden geklaagd, dat het aan tijd ontbreekt, om het te verdelgen. Eigen schuld! Men had ter rechter tijd, toen de planten nog jong waren, moeten optreden, dan was er niet zooveel tijd om de reiniging noodig geweest en het verlies zou minder groot zijn.

Wie inderdaad niet in staat is, zijn geheelen hof vrij van onkruid te houden, moet liever een derde of de helft in gebruik nemen. Houdt hij dat kleine gedeelte dan zuiver, dan zal hij meer genot van zijnen arbeid ondervinden.

Onkruid is niet onuitroeibaar, het moet wijken voor de cultuur. Met een goede behandeling zal men in twee jaar tijds het verwilderdste stuk grond geheel vrij van onkruid kunnen krijgen, en dat moet dan ook altijd het doel van het streven zijn. Wanneer wij dat eenmaal bereikt hebben, dan baart de verpleging van den moestuin niet zooveel zorgen meer, want alle arbeid wordt spelend verricht.

M. GIELEN,

onze achtbare volksvertegenwoordiger, zal op **donderdag 13 September**, dag der foor, in het lokaal der Land- en Tuinbouwmaatschappijen, in het Koffiehuis *Allée Verte*, Kielenstraat te Tongeren, van tien ure tot een, de personen ontvangen die hem verlangen te spreken.

HET VERWISSELD KIND

21ste VERVOLG.

Lady Woodroffe bleef met meewarigen blik de bewegingen volgen.

— Is het niet bedroevend, mompelde zij. Al die ontzaglijke rijkdom! en dan deze jammerlijke ..., om alle genot er van te bederven!

Alice ging naar de deur. Bevend leunde zij op ... Het bundeltje klampte zij tegen zich aan. — Ik heb mijn zoon terug! riep zij nog. Verdere bewijzen heb ik niet noodig!

... hielp haar den trap af.

— Zoo! zegde Lady Woodroffe bij zichzelf. Nu ... haar, een stap verder te doen. Zij mag den ... van verre aanzien.

... belde met de handbel, riep haren secre... en hervatte hare worsteling tegen de zonde ... menschheid...

— ∞ —

... hield kabinetsraad.

— Wij zijn er nog niet, zegde Dick. De zaak is ... den grond bewezen. Maar, wij zijn er nog ...

... de tafel lag het bundeltje kinderkleeren, ... de ware moeder beroverd had. En daar naast, ... wakende over den pas herwonnen schat, lag ... op de sofa, langzaam zich herstellende van ... doorgestanen schok.

— Wat bedoelt ge daarmee, Dick? vroeg Molly. ... wilt gij nog meer?

Alice legde hare hand op het bundeltje.

— Ik heb geen ander bewijs noodig, zegde ... Ik heb die kleertjes gemaakt, stuk voor ... Wat kunnen wij nu nog meer verlangen?

— Ja, wat wilt gij nog meer? herhaalde Molly.

— Wij zijn er nog niet! zegde Dick. De zaak staat mij in het geheel niet aan. Ik begrijp er nu alles van. Zij wil ons uitdagen. Zij kan geen schuld bekennen, en daarom moet zij ons uitdagen. Nu heeft zij haren hoogsten troef uitgespeeld. Zij geeft feitelijk aan de moeder van het kind een nieuw wapen in handen, en zegt dan: Ziedaar! Doe nu wat gij kunt! Ik trotseer u!

— Hoe bedoelt gij dat, Dick, dat zij geen schuld bekennen kan?

— Wel, heel eenvoudig. Zij is niet alleen eene groote dame, rijk en hooggeboren, maar zij is bovendien ook nog een ijveraarster voor allerlei godsdienstige en menschlievende bemoeiingen. Een zeker kerkelijk blad, bij voorbeeld, betitelde haar onlangs nog als de Koningin der Witte Leliën. Eene ontmaskering zou dus iets verschrikkelijks voor haar zijn. Hare eenige redding is, de zaak voor te stellen als eene poging mijnerzijds om haar of Alice geld af te persen... Intusschen, het register is er nog. Zij kunnen toch niet goedschiks beweren dat ik dat register zou vervalscht hebben.

— Maar Dick, ik begrijp u niet! Gij kunt bewijzen dat haar zoon dood is en dat hij onder zijn eigen naam begraven werd, op den dag vóór de naasting van het andere kind. Bovendien hebben wij nu deze kinderkleerkes. Wat kunnen wij nog meer noodig hebben? Zij moet zich gewonnen geven!

— O, wat dat betreft, wij hebben nog veel meer! riep Dick. Wij hebben ook den man, die het kind opspoorde. Ik zou wel eens willen zien hoe het Sir Robert bevallen zou, in een gerechtshof een verhoor te moeten ondergaan over het koopen van een kind in commissie voor eene onbekende dame! Dan hebben wij ook nog de moeder van het genaaste kind. Maar ongelukkig is er geen middel om nu juist Lady Woodroffe die naasting aan te rekenen. En zonder dit verband staan wij machteloos. Daar zit hem de knoop!

— Weet Humphrey zelf er al iets van?

— Dat geloof ik niet. Lady Woodroffe zal het hem niet verteld hebben.

— Gij moet mijn zoon niet tegen mij verbitteren, zeide de moeder.

— Niet als wij het vermijden kunnen. Maar om nu eens op de weerde van onze bewijsvoering terug te komen... Nemen wij eens aan dat ik de rechter ben, en dat ik u ondervraag... Gij zweert dus, mevrouw, dat gij deze kinderkleeren zelf gemaakt hebt. Maar hoe bewijst gij dat? Waaruit blijkt dat? — Is er iets bijzonders aan, dat zij onderscheidt van andere kinderkleeren? — Neen. Niets. Noch in de stof, noch in de snee. Zij zijn volmaakt als alle andere kinderkleeren. Hoe dan, mevrouw, weet gij dat gij ze zelf gemaakt hebt?

— Omdat ik het mij herinner, gaf Molly ten antwoord.

— Maar hoe, waardoor herinnert gij het u? Door welk kenteeken? — Door geen enkel. Want er is geen.

— Ja, Dick — als gij zóó wil redeneeren...

— Zeker! Zóó redeneert een rechter... En nu verder. Op welke gegevens kunnen wij ons nog verder nog beroepen? — Voorreerst op de gelijkenis. Maar die bewijst in rechten niets; die kan iets heel toevallig zijn; en bovendien gelijkt immers, blijkens het portret, de jonge Humphrey ook op den ouden, Lady Woodroffe's echtgenoot. Ten tweede op het sterfregister te Birmingham. Maar Lady Woodroffe zal willen zweren dat zij nooit van haar leven te Birmingham is geweest, en zij beweert met brieven te kunnen bewijzen dat zij in December 1872 bij haren vader in Schotland was — bij gevolg, dat het register door iemand, onbekend, moet zijn vervalscht. Ten derde op het medeweten van doktor Steele, als tusschenpersoon bij de transactie. Maar — verwacht gij een oogenblik dat Sir Robert Steele, enkel om ons plezier te doen, door de mand zal vallen en in een gerechtshof bekennen zal dat hij indertijd de hand leende om een kind van de eene vrouw aan de andere te helpen verkoopen? — Nooit! Hij zal verklaren dat hij zich het geval niet meer herinneren kan; of, minstens, dat hij na verloop van zooveel jaren de bewuste dame, wier naam hem onbekend bleef, niet meer zou kunnen aanwijzen... Nu, wat heb gij daartegen in te brengen? — Wij loopen langs alle kanten, zoo wij in rechten gaan, met het hoofd tegen den muur!

— O, Dick, riep Molly — gij hadt advocaat moeten worden!

— Ik geloof het ook, antwoordde Dick: Een advocaat van radelooze zaken!

XXIV.

Gedurende dit gesprek lag Alice stil op de sofa, met gesloten oogen, weinig acht gevende op hetgeen er gezegd werd.

Wat — zoo peinsde Molly — wat zou Humphrey's houding zijn tegenover zijne nieuwe moeder, in geval de waarheid hem geopenbaard werd?

Met die moeder zou de familie komen — de heele troep. Molly herinnerde zich nog hoe haar eigen vader, de onterfde, placht den zot te houden met zijne eigen neven, waarvan er een winkelier, een tweede bureelbediende, een derde schoolmeester, een vierde koster was.

Wat bleef er dan van den familietrots? Hoe zou M. Humphrey den kring zijner nieuwe bloedverwanten begroeten?

— Ik heb geen verdere bewijzen noodig, zegde eensklaps Alice, als uit een droom ontwakende. Ik herkende mijn zoon zoodra ik hem zag. Zijn vader sprak tot mij uit elken trek en elken blik. En dit zijn zijne kleerkens door mij zelf gemaakt.

Zij legde hare hand weer op het bundeltje, dat haar na zooveel twijfel, zoo volkomen zekerheid had gegeven.

— Maar dat alles is niet genoeg, zegde Dick. Wij moeten bewijzen hebben voor ons zelven niet alleen, maar ook voor den rechter en den jury.

— Dat gaat mij niets aan — daar vraag ik niet naar, antwoordde zij koppig. Ik zal mijn zoon roepen en hem alles zeggen. Hij kan blijven waar hij is, als hij dat wenscht. Maar ik zal hem alles zeggen.

— Ik geloof, hernam Dick, zonder op deze woorden te letten, ik geloof dat wij moeten voortgaan met annonceeren.

— En dan?

— Dan, dat weet ik niet. Ik zou veel lust hebben om in de rechten te gaan, maar ik weet niet goed op welken grond. Alleen denk ik dat onze Lady en de doktor de zaak niet geerne aan de groote klok zou zouden zien gehangen, en, of zij het proces wonnen of verloren, er zou genoeg aan den dag komen om de gansche wereld te doen gelooven aan een gepleegd bedrog. Lady Woodroffe zou er zeker niet op gesteld zijn, in een gerechtshof te moeten verschijnen als gedaagde.

— Gij spreekt, Dick, alsof gij volkomen zeker waart, en tegelijkertijd in grooten twijfel.

— Dat ben ik ook. Ik ben volkomen zeker van de schuld onzer Lady, niet alleen door het register en door die kleerkes, maar nog veel meer door hare geheele houding tegenover mij, die een meesterlijk komediespel was. En tegelijkertijd ben ik in grooten twijfel over het middel om haar ooit te kunnen dwingen tot eene bekentenis.

— Hoe zou Humphrey het wel opnemen?

— Zijt gij nog altoos over hem bekommerd, Molly, na die middernachtelijke wandeling van ons?

— Hoor eens, Dick, ik heb hem mijn antwoord nog niet gegeven. En ik moet toch wat consideratie met hem hebben, nu hij uw halfbroeder wordt, niet waar?

— Een schoone halfbroeder! smaalde Dick. Ik geef hem u ten geschenke, hoor!

Juist werd er een telegram bezorgd. Het kwam van een advocaat te Birmingham, aan het adres van Richard Woodroffe, en het luidde als volgt:

« Heb doktor gevonden, die kind behandelde. Hij heeft aanteekeningen, herinnert zich het geval, herkent de dame van fotografie, wil daarop zweeren. »

— Genadige hemel!... Dick zwaaide het telegram over zijn hoofd. — Dit is eene groote stap verder! Nu kunnen wij bewijzen dat Lady Woodroffe de vrouw was, wier kindje stierf!

Hij herlas het telegram.

— Zijn wij nu klaar? vroeg Molly. Of ontbreekt er nu nog iets?

— Er ontbreekt nog een ding, namelijk het bewijs dat de Lady ook de vrouw was die het andere kindje meenam — en dit bewijs ligt in de handen van sir Robert.

— Denkt gij dan dat hij het weet?

— Ik ben er zeker van. Waarom anders vroeg hij ons allen gezamenlijk te dineeren? Ik ben er volkomen zeker van. Maar even zeker ben ik ervan dat hij niets zal loslaten, tenzij wij hem er toe dwingen.

— Hoe kunnen wij hem er toe dwingen, Dick?

— Er is maar een middel, Molly — en dat is publiciteit. Onze zaak staat zoo sterk, dat, indien wij haar publiek maken, de gansche wereld ons gelooven zal — wat ook de Lady moge zeggen of zweren.

— Ik heb geen bewijs noodig, prevelde Alice weer. Als gij mijn zoon niet bij mij kunt brengen, dan zal ik zelf naar hem toe gaan en hem alles zeggen.

Dick deed alsof hij het niet hoorde.

— Het eenige, hernam hij, wat bij sir Robert en de Lady gewicht in de schaal legt, is de vrees voor publiciteit. Ik zal nog eene poging wagen. Ik zal eerst nog eens naar de Lady gaan, en daarna naar den doktor. Indien zij halsstarrig blijven, dan zal ik het advies inwinnen omtrent den besten weg tot openbaarheid.

Er was bij deze beraadslaging nog een vierde persoon aanwezig, namelijk M. Haveril. Hij zegde niets, maar luisterde.

Toen Dick uitgesproken had, trok hij zijne handen uit zijne zakken en ging de kamer uit.

John Haveril was geen man van woorden, maar van de daad. Hij had aanvankelijk getwijfeld! maar toen die kinderkleerkens op het tooneel verschenen, was hij overtuigd geworden.

De zaak stond nu bij hem vast, waarom dan nog langer getwijfeld? Indien de Lady volhardde in haar ontkennen, waarom dan niet den jongen man zelf opgezocht en bij zijne moeder gebracht? Wat daaruit misschien zou volgen, kon aan de Voorzienigheid worden overgelaten, zoo dacht John.

In elk geval zou aan de onzekerheid en spanning, waarin zijne arme vrouw voortdurend verkeerde, een einde worden gemaakt.

Met deze woorden stak John Haveril zijne hand uit. Doch Humphrey zag door hem heen alsof hij lucht was, zonder de hem aangeboden begroeting te aanveerden.

— Zooals gij wilt, zegde Haveril. Ik ben indertijd in dienst geweest bij een engelsch heer, als tuinier. Dat was voor mij een gelukkige omstandigheid; want als ik dien heer niet gekend had, zou ik moeten gelooven dat de engelsche aristocratie nog onhebbelijker is dan de eerste de beste nieuw-mexikaansche cowboy. Zie, jongmensch, om u de waarheid te zeggen, gij zelf toont op het stuk van goede manieren niet beter te zijn dan hetgeen gij anderen acht; een kinkel en een lompert. Maar zeg niet aan uwe moeder, als zij de waarheid verneemt, dat ik u dat gezegd heb. Laat het liever een geheim blijven tusschen ons beide, dat ik u een kinkel, een ongemanierden kinkel gevonden heb.

Hierop vertrok hij met weerdigheid.

Humphrey zag hem na, meer verbaasd dan verontweerdigd. Een kinkel te worden genoemd door een kerel uit Amerika, een parvenu, die indertijd bij een engelschen heer hovenier was geweest!... Het was verbazend, het was ongehoord en bespottelijk! Het was eigenlijk vermakelijk!

(Wordt voortgezet).